

CONCLUSIONS DEL CONGRÉS MUNICIPALISME I JOVENTUT¹

El Prat de Llobregat, 14 i 15 de febrer'09

Elaborades per:
Mariona Ferrer i Fons
Departament de Ciències Polítiques i Socials
Universitat Pompeu Fabra (UPF)
mariona.ferrer@upf.edu

SESSIÓ 1 - Espais i formes d'interlocució i diàleg dels joves amb l'administració

Entre els **objectius del diàleg** cap als joves s'esmenten: la transparència, la implicació màxima d'aquestos, aprendre a gestionar les crítiques (per part de l'ajuntament) i superar els tòpics cap als joves (per exemple, com que aquestos són problemàtics, no participen, etc.). Ara bé, existeix una diagnòsi general, segons la qual es considera difícil trobar canals i mecanismes d'interlocució.

Entre els **espais de comunicació, interlocució i, a vegades, de participació** s'esmenten els següents: regidories de joventut, consells joventut, PIJ, associacions i els convenis amb aquestes, noves tecnologies d'informació, xarxes joves.net, centres educatius, PIJCES, bars, centres salut. És molt important crear espais físics per promoure la participació dels joves, per exemple, els casals jove. S'ha d'anar a buscar als joves, allà on són.

La proximitat és important per la interlocució (però aquesta és molt més fàcil en municipis petits).

En general, es considera als **Consells de la Joventut** com canals de representació dels joves vàlids i d'interlocució directa. Ara bé, alguns dels grups comenten que els Consells de la Joventut (CJ) poden estar molt burocratitzats quan neixen des d'un ajuntament i, per tant, és important que els CJ no es vegin vinculats als Ajuntament, que siguin independents. Els joves sovint veuen tot allò institucional com llunyà i avorrit. Els CJ haurien de fer d'intermediaris entre els joves i l'ajuntament. Per això, caldria que les activitats dels CJ neixin dels joves, però, d'altra banda, que els ajuntaments donin suport a les seves funcions. Aquí està una de les dificultats, ser independents i, al mateix temps, mantenir el suport dels ajuntaments.

També s'esmenten problemes de excessiva representació i monopoli d'algunes associacions que, a vegades, reproduïxen espais de poder ja establerts. Per això, es diu que cal anar en compte amb l'excessiva politització dels consells. Caldria, en alguns casos, que es democratitzessin, així com que es vagin renovant els representants de les entitats.

¹ Aquestes conclusions s'han elaborat gràcies a la col·laboració dels dinamitzadors/es dels grups de debat i, en definitiva, del conjunt dels participants del Congrés. No obstant, és responsabilitat meua qualsevol errada o mal interpretació dels discursos dels i les participants.

Els CJ haurien de servir per trencar el corporativisme i saber donar resposta a qui representen: als joves en conjunt, tot i que en municipis grans es veu més difícil la representativitat i la participació. Es planteja també l'opció d'obrir-los a aquelles entitats que no estan reconegudes, com les esportives.

Es detecta que a vegades existeix una manca de coordinació entre les activitats dels ajuntaments i els CLJ. Algun grup critica que no hi ha col·laboració entre els CNJ i els Consells Locals de Joventut.

La **comunicació entre l'administració i els joves** i la seva millora dependrà de cada municipi (sigui per la seva sociologia o per la grandària). En general, es creu que és l'administració qui hauria de tenir la iniciativa i així el jove pot percebre que se'l té en consideració. Els ajuntaments haurien de ser pro-actius, en aquest sentit, però no intervencionistes. Ara bé, s'afegeix, al mateix temps, que les iniciatives (quelcom que pot ser diferent a la comunicació però a vegades coincident) haurien de sorgir dels joves. La raó es que sovint si veuen que prové molt directament de l'ajuntament, no s'hi fiquen, es mostren més reticents.

La interlocució és des de l'administració amb les xarxes de joves, però no amb els joves no associats. En les regidories, la interlocució pot ser a través d'un tècnic dinamitzador. Imprescindible que quan es s'organitzen reunions amb els joves es facin en horaris compatibles per ells i que tinguin una duració limitada i uns temes clars. Els joves han de veure que les reunions serveixen d'alguna cosa. No caure amb el paternalisme ni amb actituds controladores. I els ajuntaments han de respondre a les demandes dels joves quan apareixen.

Fomentar la **co-responsabilitat i autogestió** dels joves. Com menys responsabilitat i implicació tenen els joves, més boicot o poc interès a les activitats que faci l'administració cap a ells. Es repeteix en diversos grups que és imprescindible que els joves vegin la utilitat i eficàcia política de la seva participació i del diàleg. S'hauria d'aconseguir la gestió directe dels joves en molts dels projecte. Necessari, per això, que les decisions que prenen sigui vinculants. I que vagin més enllà de la participació en temes d'oci i lleure. Ara bé, l'oci es veu en alguns grups com un dels espais per mobilitzar inicialment als joves.

Els ajuntaments haurien de fer **polítiques d'emancipació i la gestió de l'oci i el lleure** hauria de ser un territori de les associacions (aquí, es diu, l'ajuntament ha de posar els espais i els recursos). No obstant, tenir en compte que a vegades les associacions venen si hi ha recursos, subvencions, etc. Caldrien campanyes de conscienciació del teixit associatiu (per exemple, "organitza't, jo no et diré com, però fes-ho"). Davant de limitacions econòmiques per dur a terme molts polítiques, s'esmenten les mancomunitats de municipis, en el cas dels municipis petits, com una possible solució.

Anar en compte en els municipis on s'apliquen ordenances cíviqes que, d'una banda, a vegades estigmatitzen als joves i, d'altra, que, en aquest context, es vulgui que la joventut participi.

Caldria utilitzar **estratègies creatives**. Per exemple, el cas del sopar incògnita (s'explica l'experiència d'un municipi on es va invitar als joves a un sopar no dient que

l'organitzava l'ajuntament i van venir 300 joves. En la trobada s'aprofita per explicar el PLJ i crear comissions de treball).

S'esmenta en diversos grups la importància de la comunicació i la participació a través dels **centres educatius**. Pot ser també un canal per arribar als col·lectius poc presents (cpm serien joves d'origen immigrant, grups informals, etc.). Una altra possibilitat seria fomentar més la participació en els esports, també dels infants.

Existeixen pocs canals de comunicació vàlids i operatius realment cap a joves, però es detecta que molts menys cap als nouvinguts o fills de pares immigrants. Hi ha que buscar mecanismes complementaris per arribar a joves heterogenis i aquells no associats. Noves formes de participació són cada cop més individuals i no tant present l'associacionisme.

Una possibilitat per arribar als **joves no associats** és a partir de les noves tecnologies com el "facebook", forums, blogs, butlletins electrònics, consultes del Centre Juvenil per Messenger. Els Punts d'Informació Juvenil (PIJ) poden ser un dels punts on arriben els joves no associats (molt per utilitzar serveis com Internet gratis), i caldria aprofitar-los més. També pot ser interessant fomentar la relació amb altres associacions, com esportives, de música, etc. per arribar a joves no associats. Aquesta tipologia d'associacions sovint no estan presents en els Consells de Joventut.

Un grup parla de la possibilitat de baixar al dret de vot als 16 anys, i potser així se'ls tindria més present en la interlocució i la definició de les polítiques de joventut. Es considera que molts ajuntaments encara fan poc ús del potencial de les noves tecnologies. També és important que el propi teixit associatiu en faci ús.

Per acabar, es planteja la necessitat de defugir de les polítiques immediates. S'hauria de fer polítiques més a llarg termini, que creïn tendències, dinàmiques i bones pràctiques. Que vagin construint una trajectòria i uns referents en cada municipi i en les seves polítiques de joventut.

SESSIÓ 2 - Foment de la participació

Es considera que **no existeix** una **cultura de la participació** ni entre els joves ni en la societat. La política hauria d'educar per la participació. Per poder apropar la realitat política als joves caldria traspasar la política als joves en l'àmbit municipal. Més difícil la participació en les grans ciutats, doncs la proximitat ajuda a fomentar la participació. En aquest sentit, es fa necessari diferenciar entre la grandària del municipi i la distinció rural/metropolità.

Caldria ser capaços de fer entendre que la participació és necessària per un món millor, i intentar canvia la concepció que els que participen ho fan per rebre quelcom a canvi. Cal construir una **noció de la participació constructiva i generar confiança**.

Qui participa? La gran majoria dels joves no participa. Ara bé, en realitat, es reconeix a tots els grup que aquest és un fenomen més general del conjunt de la societat. Sociològicament parlant, la majoria dels que participen són de classe mitjana, mitjana-alta, més homes que dones, i amb un cert nivell d'estudis, generalment, universitaris. Per tant, ser conscients que no tothom té les mateixes oportunitats per participar i que

existeix una desigualtat social. Ara bé, arribar als exclosos és una tasca que va més enllà de les regidories de joventut.

Caldria a vegades adaptar els discursos per arribar a cert sector socials de joves que no ens entenen a partir de certa terminologia o vocabulari (per exemple, el concepte de precarització, molts joves no saben que vol dir). Cal temps per explicar les coses. Calen educadors de carrer i mediadors entre els joves i la política. Quan es parla amb els joves no anar a convèncer-los, sinó a preguntar-los que volen. Cal treballar en l'estigmatització que els joves no són responsables ni poden organitzar-se més.

A l'hora d'arribar als joves i al moviment juvenil tenir en compte que és molt heterogeni (polític, cultural, social, lúdic, esportiu, sindical, voluntariat, etc.). A través de **l'oci i l'esport** és pot arribar als joves. Quan participes t'ho has de passar bé. S'ha de buscar eslògans i ganxos atractius pels joves. Que els joves tinguin incentius per participar.

Els **punts d'informació juvenil** (PIJ) s'haurien de replantejar els seus objectius amb la consolidació d'Internet com a canal per trobar informació. Podrien ampliar la informació que donen cap a temes d'emancipació, serveis socials, sexualitat, drogodependències, etc. Més útils potser PIJ mòbils o PIJs als centres educatius que els PIJs tradicionals. Caldria donar més importància a la dinamització que a la informació juvenil. La informalitat ajuda a què els joves s'hi acostin (s'hi poden obrir bars, per exemple). És necessari fomentar que els joves gestionin les seves polítiques, i no burocràticament. Les regidories de joventut, els PIJs, els casals de joves, els hotels d'entitat podrien estar en un mateix entorn. Les cartes i tríptics més institucionals allunyen als joves. Cal buscar altres formes de comunicar amb ells.

De nou, apareix en aquesta sessió com essencial afavorir la integració i la participació des de l'**escola**, però, de moment, això no succeeix en la majoria de centres educatius. És important desenvolupar la percepció d'eficàcia, doncs sovint els joves pensen que no poden ni saben participar. Cal conscienciar-los, "empoderar-los". Un espai important, de nou, seria l'educació en el lleure.

Cal ser creatius. Per exemple, jocs per conèixer els representants dels centres educatius (corresponsals), que la informació municipal adreçada als joves arribi als centres educatius, que els regidors vagin als instituts, que el regidor/a es trobi (això seria viable en municipis petits) amb assemblees de delegats, etc. En aquest sentit, es planteja que potser caldria modificar les lleis per facilitar el contacte entre les institucions i els centres de secundària.

Algunes **experiències positives** per apropar-se als joves i/o afavorir la participació:

- Projecte de corresponsals als IES (enllaç referents amb l'administració)
- Creació de l'Ajuntament Jove
- Trobades de tunnig cada x mesos
- Punts d'internet per a joves gratis
- Que els joves dissenyin i gestionin els centre juvenils
- Organitzar acampades joves
- Futbolí gratis al PIJ/casals

Hi ha una crítica general a la no implementació de **mecanismes de participació** reals, així com a la manca de mecanismes de participació vinculants (és diu que es veuen sovint com un risc). Caldria veure quina és la demanda, la participació, i una posterior avaluació dels processos participatius. Són eficaços?

No es pot ser participatiu sense informació ni temps. Anar en compte amb la frustració que pot crear l'experiència en processos participatius poc vinculants o que generen masses expectatives que després són incomplertes. És important que la gent vegi el resultat final de la seva participació. Es pregunta un grup de debat si estaria preparada l'administració per una alta participació de la gent?

Es parla del procés de Bolonya com un exemple en què s'han realitzat reformes sense la participació dels joves i amb les conseqüències posteriors com és la protesta del moviment estudiantil.

SESSIÓ 3 - Regidories de Joventut

Existeix una diagnosi general que és una de les regidories menys valorades dins dels governs municipals. Encara ara són regidories residuals en molts municipis. La finalitat ideal, quasi la utopia diu algun grup, seria que les regidores de joventut no fossin necessàries, ja que totes les altres àrees farien polítiques de joventut a nivell transversal. Ara bé, la realitat actual fa les **regidories de joventut imprescindibles** i encara en **processos de consolidació** en molts casos.

En quant al **pressupost**, podria ser desitjable un pressupost de joventut transversal (de fet, és la proposta d'alguns dels grups de debat), però no es veu encara viable. El pressupost s'ha de gestionar per les pròpies regidories de joventut. Això no vol dir que altres regidories puguin incorporar en els seus pressupostos partida per polítiques de joventut. Certs grups parlen d'un model mixt que combini part del pressupost per la regidoria i part per polítiques transversals.

Això sí, la **transversalitat** serà útil si es va en la mateixa direcció, quelcom que no sempre succeeix, en particular, quan hi ha governs de coalició (per intentar evitar això, algunes eines que s'esmenten són els plans locals de joventut o la signatura d'acords de coalició en quant a les polítiques de joventut).

Per la transversalitat es fa necessari que les regidories de joventut estiguin considerades importants en el conjunt de l'ajuntament, i així puguin exigir polítiques transversals. Hi ha certa transversalitat assumida (per exemple, malalties de transmissió sexual, drogodependència, etc.), però no interioritzada en temes generals (àrees com habitatge, ocupació, etc.).

L'existència dels Plans Locals a Catalunya i del Consells Locals al País Valencià es considera molt positiva.

Dins de l'**organigrama de l'ajuntament** hauria de dependre de l'alcaldia i així més capacitat per garantir la transversalitat i el nivell d'incidència. Li donaria més visibilitat. La tendència en la majoria dels grups de debat és que no depengui o s'associï amb altres regidories o àrees (tot i que en municipis petits això serà més difícil).

Algun grup destaca la confusió existent en considerar les regidories de joventut com regidores de participació i informació. Les polítiques de joventut haurien de ser una altra cosa. Diversos grups critiquen la visió de considerar aquestes regidories com la regidoria de “festejos, bodas y comuniones” (he preferit deixar l’expressió ja que l’han fet servir diversos grups). Sovint les actuacions de les regidories depenen de les voluntats personals dels equips humans, i caldria que existissin mecanismes més automàtics. Si depenen molt de les voluntats personals, els canvis de persones poden fer trontollejar els projectes.

El **diàleg amb altres regidories** hauria de ser permanent, de coordinació, de seguiment i de control. La regidoria hauria de ser molt pro-activa i tenir una visió a llarg termini per anar-se consolidant.

En molts casos, tot i que hi ha alguna excepció, en els casos de **governos de coalició**, les regidories de joventut van a parar al socis petits de la coalició. No és una regidoria que plantegi discussions a l’hora del repartiment del poder.

El **regidor/a de joventut** cal que sigui una persona preparada, bon gestor/a, i no necessàriament jove (excepcionalment, en algun cas, es defensa que hauria de ser jove o es planteja la impossibilitat d’establir un perfil clar). Això sí, cal que sigui una persona amb una força motivació i capacitat de transmetre els objectius i amb una visió de la realitat del municipi, vinculat al territori, que el conegui. Idealment seria positiu que estigués o hagi estat implicat en el teixit social de la joventut del municipi (per tant, amb experiència associativa). No cal donar-li la regidoria al més jove de l’equip de govern només pel fet de ser-ho. La joventut pot estar present a través d’algun tècnic/a jove que dinamitzi la regidoria. A vegades, al regidor/a de joventut se li exigeix més que a altres regidories, existeix més desconfiança envers ell/a (per la joventut?).

Aquí alguns grups plantegen diferències en funció de la grandària del municipi. En grans ciutats, el regidor/a ha de tenir molta experiència tant en gestió com planificació i també pes polític per tal de poder aplicar la transversalitat de forma real. Per aquestes característiques mateixes no es necessari ni imprescindible que sigui jove. En municipis més petits, el regidor/a podria ser una persona involucrada en el món associatiu i jove, amb més capacitat de fomentar el diàleg entre l’administració i els joves.

L’**equip humà de la regidoria** ha de creure en el projecte. Els tècnics tenen un paper fonamental en aquestes regidories dinamitzant les activitats. Han de tenir molt paciència i motivació doncs s’adrecen a un col·lectiu no fàcil d’arribar i generar confiança. L’equip humà ha de tenir gent jove, però també persones amb experiència. Sovint, hi ha una gran manca de recursos humans a la regidoria de joventut.